

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
เรื่อง ชื่อผลงานและเค้าโครงผลงานของผู้ขอเข้ารับการประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ

ด้วยพระบรมราชโองการลงพระนามจารึกในพระบัญชากล่าวดังนี้
ด้วยพระบรมราชโองการลงพระนามจารึกในพระบัญชากล่าวดังนี้
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๔๓ ประกอบกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การประเมินข้าราชการรัฐส่วนภูมิเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ ตามหนังสือคณะกรรมการ ข้าราชการรัฐส่วนภูมิที่ ๘๖/๒๕๖๑ (ว.๓๐) ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑ กำหนดให้ประกาศชื่อผลงานและเค้าโครงผลงานของผู้ขอเข้ารับการประเมิน เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ และกำหนดเวลาเพื่อเปิดโอกาส ให้มีการทักษะทั่วไปได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันประกาศ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงขอประกาศชื่อผลงานและเค้าโครงผลงาน ของนายณัฐา คุ้มไฟบูลย์ นักวิชาการสิทธิมนุษยชนชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานมาตรฐานรายงานการคุ้มครอง สิทธิมนุษยชน สำนักมาตรฐานและติดตามการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตำแหน่งเลขที่ ๑๓๖ ผู้ขอเข้ารับการประเมิน เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการสิทธิมนุษยชนเชี่ยวชาญ สังกัดและตำแหน่งเลขที่เดิม ประกอบด้วย

๑. ผลงานหรือผลสำเร็จของงานที่เกิดจากการปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ

เรื่อง การตรวจสอบการประเมินสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมอันเกี่ยวเนื่อง กับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีกล่าวอ้างว่าถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจข่มขู่และทำร้ายร่างกายเพื่อให้ รับสารภาพ

๒. ผลงานที่เป็นข้อเสนอแนะคิดในการปรับปรุงหรือพัฒนา

เรื่อง แนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหามิให้เกิดการประเมินสิทธิมนุษยชนชั้นรุปแบบเดิม :
ศึกษากรณีการตรวจสอบการประเมินสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม รายละเอียดปรากฏตามเอกสารแนบท้ายประกาศนี้

ทั้งนี้ หากมีผู้ประสงค์คัดค้านให้ดำเนินการภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันประกาศ หากครบกำหนด ดังกล่าวแล้ว ไม่มีผู้ใดทักษะ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะดำเนินการประเมินผลงาน ตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวต่อไป

จึงประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑

(นายโสพล จริงจิตร)
เลขานุการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ผลงานหรือผลสำเร็จของงานที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบ

ตำแหน่งประภากวิชาการ

เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับเชี่ยวชาญ

ชื่อผู้ขอรับการประเมิน

นายณนาท คุ้มไฟบูล์ย์

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง

นักวิชาการสิทธิมนุษยชน

ระดับ ชำนาญการพิเศษ

๑. ชื่อผลงาน “การตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีกล่าวอ้างว่าถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจข่มขู่และทำร้ายร่างกายเพื่อให้รับสารภาพ”

ระยะเวลาดำเนินการ สิงหาคม ๒๕๕๘ ถึง ตุลาคม ๒๕๖๐

๒. บทนำ สภาพปัจุห หรือความสำคัญของเรื่อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) บัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีหน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกรณีโดยไม่ล่าช้าและเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย ทั้งยังมีความสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติของหน่วยงานของรัฐและประชาชนให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน และการพิสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น

ตลอดระยะเวลาการทำหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการตรวจสอบการกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พบร่วมกับสิทธิและเสรีภาพที่มีผู้ยื่นคำร้องขอให้ตรวจสอบมากที่สุดประเภทหนึ่งคือ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม อันเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับสิทธิและเสรีภาพด้านอื่น ๆ ของบุคคล เช่น สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เสรีภาพในเคหสถาน เป็นต้น

เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๘ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับคำร้องจากผู้ร้องซึ่งประสงค์ขอกปดชื่อ ตามคำร้องที่ ๔๔/๒๕๕๘ กล่าวอ้างว่า ผู้ร้องเป็นพี่ชายของนายเกียรติภูมิ วานนา (ผู้เสียหายที่ ๑) และเป็นญาติของ นายรัชชานนท์ เทชิตชานนท์ (ผู้เสียหายที่ ๒) กับนางสาวเสาวนิตย์ มิตรวงศ์ (ผู้เสียหายที่ ๓) เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เวลาประมาณ ๐๗.๓๐ นาฬิกา มีเจ้าหน้าที่ตำรวจลุ่มหนึ่งควบคุมตัวผู้เสียหายทั้งสามไปที่ห้องพักโรงแรมแห่งหนึ่งในพื้นที่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา และทำร้ายร่างกายเพื่อบังคับให้ผู้เสียหายทั้งสามติดต่อล่อซื้อยาเสพติด ทั้งยังบังคับให้ลงลายมือชื่อในบันทึกการจับกุม เข้าตรวจค้นบ้านพักโดยไม่มีหมายของศาล และมีพฤติกรรมเรียกรับเงิน

และยังสั่งห้ามไม่ให้เจ้าหน้าที่ของเรือนจำตรวจหาดแพลงของผู้เสียหายทั้งสามก่อนรับตัวไว้ควบคุมระหว่างการสอบสวนคดี ผู้ร้องเห็นว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายและละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงขอให้ตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ชุดที่ ๒) มอบหมายให้คณะกรรมการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมดำเนินการตรวจสอบ ต่อมา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ชุดที่ ๒) พ้นจากตำแหน่งตามวาระ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ชุดที่ ๓) จึงได้มีคำสั่งที่ ๔๕/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘ แต่งตั้งคณะกรรมการด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องดังกล่าว โดยผู้ขอรับการประเมินเป็นผู้ช่วยเลขานุการของคณะกรรมการฯ และทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องด้วย โดยผู้ขอรับการประเมินได้ดำเนินการตรวจสอบตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

จากการทำหน้าที่ของผู้ขอรับการประเมินพบว่า กรณีตามคำร้องมีการกระทำและการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นในหลายขั้นตอน ซึ่งสมควรที่จะต้องมีการกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน และเห็นควรศึกษาและวิเคราะห์รายละเอียดต่าง ๆ ทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาร่วมทั้งการป้องกันมิให้การละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะนี้เกิดขึ้นซ้ำอีก จึงได้ดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ ตลอดจนความเห็นเบื้องต้น เสนอต่อกองบัญชาการฯ เพื่อพิจารณา ซึ่งต่อมาคณะกรรมการฯ ได้พิจารณาและให้ความเห็นชอบ จึงได้มอบหมายให้จัดทำรายงานผลการตรวจสอบเสนอต่อกองบัญชาการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

๓. หลักวิชาการ / แนวความคิดที่ใช้ในการดำเนินการ

การตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีกล่าวอ้างว่าถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นข่มขู่และทำร้ายร่างกายเพื่อให้รับสารภาพ ผู้ขอรับการประเมินได้ใช้หลักวิชาการ แนวความคิด ข้อกฎหมาย ตลอดจนหลักการด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- (๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ที่ใช้บังคับในขณะตรวจสอบ) ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗
- (๒) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- (๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙
- (๔) ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ว่าด้วยการแต่งตั้งการปฏิบัติหน้าที่และการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พ.ศ. ๒๕๔๕

- (๕) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประสานงานในคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๗
- (๖) หลักการของระบบการยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน

๔. สรุปสาระสำคัญและขั้นตอนการดำเนินการ

การตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีกล่าวข้างต้นเจ้าหน้าที่ตำรวจมุ่งมั่นและทำร้ายร่างกายเพื่อให้รับสารภาพ มีสาระสำคัญและขั้นตอนที่ผู้ขอรับการประเมินได้ดำเนินการโดยสรุป ดังนี้

(๑) ศึกษาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ผู้ร้องได้เสนอมาพร้อมกับคำร้อง พร้อมกับกำหนดประเด็น บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนพยานหลักฐานที่จะนำไปใช้ประกอบการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

(๒) แสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจากที่ได้กำหนดไว้ในข้อ (๑) ทั้งโดยวิธีขอให้บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งแจ้งข้อเท็จจริงและเสนอพยานหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร การขอให้ผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งแจ้งข้อเท็จจริงด้วยวาจา และการตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่เกิดเหตุ

(๓) รวบรวมและเรียบเรียงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานทั้งหมด แล้วจัดทำบันทึกผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง พร้อมเสนอความเห็นต่อเรื่องที่เกิดขึ้นว่ามีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นหรือไม่ อย่างไร รวมถึงเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๔) เสนอบันทึกผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดต่อคณะกรรมการด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมเพื่อพิจารณา โดยได้นำเสนอข้อเท็จจริง อธิบายข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนตอบคำถามของคณะกรรมการฯ

(๕) ภายหลังจากการประชุมคณะกรรมการฯ ตามข้อ (๔) และ ผู้ขอรับการประเมินได้ปรับบันทึกผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยนำความเห็นของคณะกรรมการฯ มาประกอบ จัดทำเป็นรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อนำเสนอต่อกองกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(๖) เสนอผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง พยานหลักฐานทั้งหมด ขอกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมาตรการหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและมาตรการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

(๗) ปรับแก้รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อเสนอคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่เข้าร่วมประชุมและมีมติลงนามต่อไป

๔) รวบรวมสรรพเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมด จัดทำสำนวนค้ำร้องเพื่อจัดส่งไปยังกลุ่มงานติดตามและสารบบสำนวน เพื่อติดตามการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน และจัดเก็บสำนวนต่อไป

๕. ผู้ร่วมดำเนินการ (ถ้ามี)

ไม่มี

๖. ผลงานในส่วนที่ผู้เสนอเป็นผู้ดำเนินการ / ปฏิบัติ

ผู้ขอรับการประเมินเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมอันเกี่ยวนেื่องกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีกล่าวอ้างว่าถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจข่มขู่และทำร้ายร่างกายเพื่อให้รับสารภาพ ตามที่ได้ระบุรายละเอียดไว้ในข้อ ๔. ทุกขั้นตอน

๗. ผลสำเร็จของงาน

ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมอันเกี่ยวนเนื่องกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีกล่าวอ้างว่าถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจข่มขู่และทำร้ายร่างกายเพื่อให้รับสารภาพ ผู้ขอรับการประเมินเห็นว่าสามารถสรุปผลสำเร็จของงานที่ควรกล่าวถึง คือ

(๑) จากการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วยการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนแล้ว ทำให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๔๐/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๐ สามารถวินิจฉัยการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ถูกกล่าวว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และลงนามเป็นรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ ๑๐๑๑/๒๕๖๐

(๒) สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ในฐานะที่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน สามารถนำแนวทางการตรวจสอบข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยตามค้ำร้องที่ผู้ขอรับการประเมินได้ดำเนินการ ไปใช้เป็นตัวอย่างหรือแนวทางในการทำหน้าที่ตรวจสอบค้ำร้องที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้

(๓) จากการติดตามผลการพิจารณาดำเนินการของหน่วยงานที่ได้รับแจ้งมติของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทราบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามรายงานผลการตรวจสอบที่ ๑๐๑๑/๒๕๖๐ ไปพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาและป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะนี้กีในอนาคต

๙. การนำไปใช้ประโยชน์

ผู้ขอรับการประเมินมีความเห็นว่า การตรวจสอบการลงทะเบิดสิทธิ民ุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีกล่าวอ้างว่า ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจข่มขู่และทำร้ายร่างกายเพื่อให้รับสารภาพ นำไปสู่การตระหนักรู้ถึงการดำเนินการใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่เป็นผู้ต้องหา และนำไปสู่การพิจารณาในระดับนโยบายเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาในภาพรวม

นอกจากนี้ การดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ยังสามารถใช้เป็นแนวทางหรือข้อมูลประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิ民ุษยชนแห่งชาติและคณะกรรมการอนุกรรมการชุดต่าง ๆ ที่ต้องพิจารณาตรวจสอบการลงทะเบิดสิทธิ民ุษยชนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่คล้ายคลึงกันนี้อีกด้วย

๙. ความยุ่งยากในการดำเนินการ / ปัญหา / อุปสรรค

การตรวจสอบการลงทะเบิดสิทธิ民ุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีกล่าวอ้างว่าถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจข่มขู่และทำร้ายร่างกายเพื่อให้รับสารภาพ พบร่วมมีความยุ่งยาก ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

(๑) ความยุ่งยากด้านการรวบรวมข้อมูล กล่าวคือ จากการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นพบว่า มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่หลายหน่วยงาน ทั้งในกระบวนการสืบสวนสอบสวน และการควบคุมตัว ซึ่งแต่ละหน่วยงานต่างมีภาระ ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ประเด็นตามคำร้องเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวพันกับความปลอดภัยในชีวิต และร่างกายของบุคคลที่เป็นผู้เสียหายหรือพยาน ทำให้ต้องใช้ระยะเวลาและความรอบคอบในการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วนและเพียงพอต่อการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการฯ และคณะกรรมการสิทธิ民ุษยชนแห่งชาติ

(๒) ความยุ่งยากด้านการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวคือ ดังที่ได้กล่าวไว้ในข้อ (๑) ว่ามีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา ซึ่งแต่ละหน่วยงานต่างก็มีข้อกฎหมายและระเบียบที่บังคับใช้เกี่ยวกับเรื่องเดียวกันนี้ที่แตกต่างกัน จึงเป็นความยุ่งยากในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่จะต้องกระทำภายใต้ปริมาณข้อมูลที่มากมายและต้องซึ่งน้ำหนักระหว่างหลักการของสิทธิ民ุษยชนกับประสิทธิภาพของหน่วยงานของรัฐให้เกิดความสมดุล ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการยอมรับและนำไปสู่การพิจารณาเพื่อแก้ไขปัญหาต่อไป

(๓) ความยุ่งยากด้านการนำเสนอข้อมูลทั้งหมดต่อที่ประชุม กล่าวคือ สืบเนื่องจากประเด็นปัญหาดังกล่าวมีปริมาณของข้อมูลและกฎหมายที่เป็นฐานอ้างอิงจำนวนมาก และความยุ่งยากจากการวิเคราะห์ข้อมูล ส่งผลให้เกิดความยุ่งยากในการนำเสนอข้อมูลทั้งหมดต่อที่ประชุม ทั้งในการประชุมคณะกรรมการฯ และคณะกรรมการสิทธิ民ุษยชนแห่งชาติ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยจะต้องนำเสนอให้เกิดความครบถ้วน มีความกระชับ และง่ายต่อการทำความ

เข้าใจของผู้เข้าร่วมประชุมในเวลาเดียวกัน การนำเสนอจึงต้องอาศัยการเตรียมการและเอกสารประกอบที่มีความพร้อมและครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการเวลาในการประชุมให้ได้คุณค่ามากที่สุด

๑๐. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

จากความยุ่งยาก ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการตรวจสอบการประเมินสิทธิมนุษยชน ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมอันเกี่ยวนেื่องกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีกล่าวอ้างว่าถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจข่มขู่และทำร้ายร่างกายเพื่อให้รับสารภาพ ผู้ขอรับการประเมินเห็นว่าสามารถสรุปได้สองประการสำคัญ กล่าวคือ ประการแรก เป็นกรณีความยุ่งยาก ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับข้อมูลข้อเท็จจริง และประการที่สอง เป็นความยุ่งยาก ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งผู้ขอรับการประเมินมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปฏิบัติ การแก้ไขปัญหา ดังนี้

(๑) สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจำเป็นต้องจัดให้มีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพประเภทต่าง ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองไว้อย่างเป็นระบบและครบถ้วน โดยเฉพาะข้อมูลหมายเลขหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ เพื่อความสะดวกในการค้นคว้าและตอบสนองต่อการปฏิบัติภารกิจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในประเด็นนั้น ๆ ทั้งยังเพื่อเป็นองค์ความรู้ให้กับบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการมุ่งสู่ความเป็นมืออาชีพในด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย รวมตลอดถึงเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าและอ้างอิงของบุคคลหรือหน่วยงานองค์กรภายนอกในงานด้านสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ ยังจะต้องมีกลไกในการติดตามความเปลี่ยนแปลงของข้อมูลเพื่อพัฒนาปรับปรุงให้ข้อมูลที่จัดเก็บนั้นมีความทันสมัยอยู่เสมอ และเพื่อให้สามารถทำการวิเคราะห์ตอบโจทย์ที่สำคัญหรือสร้างแนวความคิด ทฤษฎี และข้อเสนอแนะใหม่ อันจะเป็นการต่อยอดภารกิจในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง ตามบทบาทและอำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนด

(๒) สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรต้องเพิ่มพูนทักษะและความรู้ความสามารถที่จำเป็นในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานให้แก่เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการประเมินสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานโดยตรงจากพยานบุคคลและสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งต้องมีข้อคำนึงและเงื่อนไขเรื่องความปลอดภัยต่อชีวิตและร่างกายของพยานบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

(๓) สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจำเป็นต้องมีแผนงานหรือโครงการในการพัฒนาบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการประเมินสิทธิมนุษยชนและการอำนวยการประชุมของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งจะต้องมีความสามารถเป็นอย่างดียิ่งในเรื่องของวิธีการนำเสนอข้อมูล การสรุปประเด็นเนื้อหาของข้อมูล ให้พริบและความรอบรู้ ตลอดจนความสามารถในการแก้ไข

สถานการณ์เฉพาะหน้า ทั้งนี้ จะต้องมีระบบการถ่ายทอดความรู้ความสามารถและประสบการณ์ รวมถึง
เทคนิคต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาให้บุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมี
ความเป็นเลิศทั้งทางด้านวิชาการและด้านการบริหารจัดการ

ขอรับรองว่าข้อมูลเกี่ยวกับผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ

ผู้ขอรับการประเมิน

(นายนันทา คุ้มเพญลัย)

นักวิชาการสิทธิมนุษยชนชำนาญการพิเศษ

วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๖๒

ขอรับรองว่าสัดส่วนหรือลักษณะงานในการดำเนินการของผู้ขอรับการประเมินข้างต้นถูกต้องตรงกับความ
เป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

ผู้ควบคุมดูแลการดำเนินการ

(นายชนินทร์ เกตุปราษฎ)

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานและติดตามการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

วันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๖๒

ลงชื่อ

ผู้บังคับบัญชาระดับสำนัก

(นายชนินทร์ เกตุปราษฎ)

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานและติดตามการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

วันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๖๒

ข้อเสนอแนะคิดการปรับปรุงหรือพัฒนางาน

ตำแหน่งประเภทวิชาการ

เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับเชี่ยวชาญ

ชื่อผู้ขอรับการประเมิน

นายณานาท คุ้มไฟบูลย์

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง

นักวิชาการสิทธิมนุษยชน

ระดับ ชำนาญการพิเศษ

๑. ชื่อเรื่อง   “แนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนข้ารูปแบบเดิม :
ศึกษากรณีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม”

๒. บทนำ หลักการและเหตุผล หรือความสำคัญของเรื่อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และ (๓) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) และ (๓) ได้บัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกรูปแบบโดยไม่ล่าช้าและเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะกรรมการตุรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

นอกจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะต้องทำการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่เพียงพอต่อการพิจารณาและทำความเห็นต่อเรื่องร้องเรียนที่มีการกล่าวอ้างว่ามีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น หรือพิจารณาต่อเรื่องที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (หยิบยก) แล้ว ในประการสำคัญพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๙ ได้บัญญัติจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติหน้าที่ไว้ให้คณะกรรมการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและทำความจริงให้ปรากฏโดยไม่ล่าช้า และต้องศึกษาและวิเคราะห์ให้ทราบถึงสาเหตุของการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยมุ่งเน้นที่จะแก้ไขปัญหาและป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรื่องนั้นหรือลักษณะเดียวกันนั้นขึ้นอีก โดยมาตรา ๓๖ ยังได้บัญญัติต่อไปด้วยว่า ในกรณีที่คณะกรรมการตรวจสอบแล้วเห็นว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีใดเป็นเรื่องเฉพาะตัวเป็นรายกรณี ให้แจ้งหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าวตามหน้าที่และอำนาจภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าหกสิบวัน โดยให้คณะกรรมการเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าว รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีนั้นด้วย แล้วแต่กรณี นอกจากนี้ มาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกันยังได้บัญญัติว่า ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่าการแก้ไขปัญหาหรือการป้องกันเพื่อมิให้เกิดการละเมิดสิทธิ

มนุษยชนในเรื่องใดหรือลักษณะใดขึ้นอีก จำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุง กฎหมาย กฎหมาย ระเบียบ หรือคำสั่งใด เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนให้คณะกรรมการจัดทำข้อเสนอแนะเสนอต่อรัฐสภาคณะกรรมการรัฐมนตรี หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

จากการพิจารณาหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดังกล่าว ข้างต้น สามารถสรุปได้ในเบื้องต้นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้บัญญัติกฎหมายโดยมีจุดมุ่งหมายให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทำหน้าที่ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ผ่านกระบวนการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและทำความจริงให้ปรากฏโดยไม่ล่าช้า หรือกระบวนการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน และยังต้องศึกษาและวิเคราะห์ให้ทราบถึงสาเหตุของการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยมุ่งเน้นที่จะแก้ไขปัญหาและป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรื่องนั้นหรือลักษณะเดียวกันนั้นขึ้นอีก อันถือเป็นจุดมุ่งหมายที่จะทำให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถทำหน้าที่ในการสร้างสังคมแห่งการเพลิดเพลินและแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้อย่างแท้จริง

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาและป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรื่องนั้นหรือลักษณะเดียวกันนั้นขึ้นอีก คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีประกาศ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายใต้และขอบเขตหน้าที่และอำนาจของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๑ กำหนดให้มีกิจกรรมมาตรฐานรายงานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สังกัดสำนักมาตรฐานและติดตามการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ทำหน้าที่ในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายจากการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อเสนอประเด็นในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหามิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนซ้ำรูปแบบเดิม อันเป็นการกำหนดหน่วยงานขึ้นเพื่อสนับสนุนการทำหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในเรื่องดังกล่าว

จากข้อมูลสถิติเรื่องร้องเรียนที่เข้าสู่กระบวนการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในแต่ละปี พบข้อเท็จจริงสำคัญประการหนึ่งว่า สิทธิในกระบวนการยุติธรรม เป็นประเภทของสิทธิที่ประชาชนยืนคำร้องเรียนขอให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนมากที่สุดประเภทหนึ่ง ซึ่งข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างในคำร้องประกอบไปด้วย การกระทำที่อ้างว่าไม่เป็นธรรมและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งในขั้นตอนของการจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ การสอบสวนโดยพนักงานสอบสวน การพิจารณาและมีความเห็นทางคดีโดยพนักงานอัยการ ขั้นตอนกระบวนการพิจารณาคดีโดยศาลยุติธรรม ตลอดถึงการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยหน่วยงานของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งหากจะพิจารณาเส้นทางของบุคคลคนหนึ่งที่ถูกจับกุมและตั้งข้อกล่าวหาโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว จะสังเกตเห็นได้ว่ามีหน่วยงานหลากหลายหน่วยงานที่เข้ามายังในกระบวนการ ดังนั้น สิทธิในกระบวนการยุติธรรมจะจึงเป็นสิทธิที่มีความเปราะบางและเสี่ยงต่อการถูกกระทำการหรือล้มเหลวการกระทำการที่เกิดการละเมิดสิทธิ

มนุษยชน หรือเกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นได้อย่างง่ายดาย และแนวโน้มการร้องเรียนขอให้ตรวจสอบการลงทะเบียนนักศึกษาในกระบวนการยุติธรรมยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง

ผู้ขอรับการประเมินในฐานะที่เป็นบุคคลสาธารณะที่กลุ่มงานมาตรฐานรายงานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ได้ทำหน้าที่ในการกลั่นกรองรายงานผลการตรวจสอบการลงทะเบียนนักศึกษาจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ แล้วพบว่า การลงทะเบียนนักศึกษาในกระบวนการยุติธรรมมักจะเกิดขึ้นในลักษณะรูปแบบ และวิธีการเดิม ๆ ประกอบกับหากสามารถแก้ไขปัญหาการลงทะเบียนนักศึกษาได้จากสาเหตุที่แท้จริงอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ จะทำให้การลงทะเบียนนักศึกษาในกระบวนการยุติธรรมลดลงอย่างมาก การร้องเรียนจากประชาชนที่อ้างว่าถูกคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนจะน้อยลงตามไปด้วยซึ่งจะส่งผลให้ภารกิจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการแก้ไขปัญหาและป้องกันมิให้เกิดการลงทะเบียนนักศึกษาในเรื่องนั้นหรือลักษณะเดียวกันนั้นขึ้นอีกจะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ในการกิจจิ่น ๆ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเคารพสิทธิมนุษยชนได้ตามพันธกิจขององค์กรต่อไป

๓. หลักวิชาการ แนวความคิด และยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน

แนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหามิให้เกิดการลงทะเบียนนักศึกษาซ้ำรูปแบบเดิม :
ศึกษากรณีการตรวจสอบการลงทะเบียนนักศึกษาในกระบวนการยุติธรรม ผู้ขอรับการประเมินได้ใช้หลักวิชาการ แนวความคิด และยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน ดังนี้

- (๑) แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน
  - (๒) แนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
  - (๓) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
  - (๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐
- พ.ศ. ๒๕๖๐
- (๕) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
  - (๖) คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๔๙๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖
  - (๗) แผนยุทธศาสตร์ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๕

๔. บทวิเคราะห์และข้อเสนอ

๔.๑ บทวิเคราะห์

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้บัญญัติกฎหมายโดยมีจุดมุ่งหมายให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทำหน้าที่ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ผ่านกระบวนการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและความจริงให้ปรากฏโดยไม่ล่าช้า หรือกระบวนการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน และยังต้องศึกษาและวิเคราะห์ให้ทราบถึงสาเหตุของการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยมุ่งเน้นที่จะแก้ไขปัญหาและป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรื่องนั้นหรือลักษณะเดียวกันนั้นขึ้นอีก อันถือเป็นจุดมุ่งหมายที่จะทำให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถทำหน้าที่ในการสร้างสังคมแห่งการเคารพสิทธิมนุษยชนและแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้อย่างแท้จริง ประกอบกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมเป็นประเภทของสิทธิที่มีการร้องเรียนมากที่สุดประเภทหนึ่ง หากสามารถแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้จากสาเหตุที่แท้จริง จะทำให้การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมลดลงอย่างมาก

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เมื่อมีผู้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าถูกละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะทำหน้าที่ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงและหากพบว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะกำหนดมาตรการหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ภายในระยะเวลาที่กำหนด หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะรายงานต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา และหากนายกรัฐมนตรีไม่ดำเนินการ ก็จะรายงานต่อรัฐสภาเพื่อทราบและเผยแพร่รายงานและผลการดำเนินการต่อสาธารณะต่อไป ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ในเชิงรับ ด้วยเหตุที่คำร้องที่เข้าสู่กระบวนการตรวจสอบมีจำนวนมาก ทำให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยเฉพาะในชุดที่ ๑ และชุดที่ ๒ มีข้อจำกัดในการข้อเสนอแนะในภาพรวมเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในรูปแบบเดิมขึ้นอีก ซึ่งเป็นหน้าที่ในเชิงรุก เมื่อในช่วงการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุดที่ ๓ จะได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ข้อเสนอแนะ ที่ ๒/๒๕๖๐ เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน กรณีปัญหาการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีการอายัด แล้วก็ตามแต่ข้อเสนอแนะดังกล่าวเป็นการเสนอแนะเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาในชั้นการสอบสวนคดีที่มีผู้ต้องหาถูกอายัดตัวไว้ขณะเป็นผู้ต้องขังของเรือนจำหรือทัณฑสถาน ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น ไม่อาจใช้ข้อเสนอแนะดังกล่าวไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านอื่น ๆ ในกระบวนการยุติธรรมได้ทั้งหมด

ผู้ขอรับการประเมินเห็นว่า การแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมมีความสำคัญมาก เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมเป็นการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิต ร่างกาย เคหสถาน ความเป็นอยู่ส่วนตัว ตลอดจนชื่อเสียงและ

เกียรติยศของบุคคล ซึ่งสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวเป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงเป็นการกระทำต่อสิทธิและเสรีภาพในทันที และหากเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจเกินไปกว่าหลักเกณฑ์และวิธีการในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ การกระทำนั้นก็จะถูกมองว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในทันทีเช่นเดียวกัน ดังนั้น การแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้วิธีการที่แตกต่างไปจากการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาเป็นรายกรณี เพราะมาตรการหรือแนวทางดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายให้เกิดการแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรื่องหรือกรณีนั้น ๆ เป็นการเฉพาะ อาจส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาในภาพรวมได้ไม่เพียงพอเท่ากับการเสนอแนะเพื่อให้เกิดการแก้ไขในเชิงระบบ นโยบาย หรือแม้กระทั่งบทบัญญัติของกฎหมาย อันจะมีผลให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่สาเหตุของการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ตรงจุดมากกว่า

๔.๒ ข้อเสนอ

จากบทวิเคราะห์ในข้อ ๔.๑ ผู้ขอรับการประเมินเห็นว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติสมควรที่จะต้องเพิ่มจุดเน้นที่จะแก้ไขปัญหาและป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรื่องนั้น หรือลักษณะเดียวกันนั้นขึ้นอีกให้มากขึ้นกว่าปัจจุบัน โดยเฉพาะการจัดทำข้อเสนอเพื่อการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรมให้ครอบคลุมในทุกรอบกระบวนการของกระบวนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และหากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถสร้างจุดสมดุลหรือเชื่อมโยงภารกิจทั้งด้านการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนกับการมีข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในรูปแบบเดิมขึ้นอีก จะยิ่งทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และส่งผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงกลไกการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะในกระบวนการยุติธรรม และเกิดมรรคผลโดยอ้อมต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในสังคมได้อย่างแท้จริง

๕. แผนงาน / แนวทางการดำเนินการ

จากบทวิเคราะห์และข้อเสนอข้างต้น ผู้ขอรับการประเมินเห็นว่า ควรกำหนดแผนงานและแนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนชั้'rูปแบบเดิม : ศึกษากรณีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังนี้

(๑) รวบรวมข้อกฎหมาย หลักการ แนวคิด และทฤษฎี ตลอดจนเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กับสิทธิมนุษยชน และบริบทของประเทศไทยในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม

(๒) รวบรวมข้อเท็จจริงจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตลอดจนข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

(๓) สรุปให้เห็นถึงสภาพของปัญหา บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทบัญญัติของกฎหมาย คำสั่ง หรือหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการปฏิบัติงานนั้น ๆ

(๔) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับทั้งหมดจากข้อก่อนหน้า เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะ ทางการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรม ในทุก ๆ ขั้นตอนของการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

(๕) เสนอแนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนชั้นรูปแบบเดิมที่ได้ทำการศึกษา ต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อพิจารณาและเห็นชอบให้ใช้หน้าที่ และอำนาจในการเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการต่อไป

(๖) ติดตามผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อนำมาประเมินและวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมและความสมบูรณ์ของข้อเสนอแนะ ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงข้อเสนอแนะให้ถูกต้องเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

๖. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

จากแนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนชั้นรูปแบบเดิม : ศึกษารณิการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ผู้ขอรับการประเมินเห็นว่า หากมีการดำเนินการอย่างจริงจังและเป็นไปตามแผนงานและแนวทางการดำเนินงานที่ได้เสนอไว้แล้วจะทำให้เกิดผลดีในเชิงบริมาณและเชิงคุณภาพ กล่าวคือ ในเชิงปริมาณ จำนวนเรื่องร้องเรียนที่มีการกล่าวอ้างว่ามีการละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรมมีจำนวนลดน้อยลง และในการตรวจสอบข้อเท็จจริงพบจำนวนคำร้องที่ปรากฏว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นลดน้อยลงตามไปด้วย

สำหรับในเชิงคุณภาพ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะสามารถเพิ่มบทบาทการทำหน้าที่ในการป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในรูปแบบเดิมขึ้นอีกอันเป็นการทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ แนวทางหรือข้อเสนอจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะทำให้เกิดการรับรู้โดยหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อสั่งการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลไกการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ในประการสำคัญ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแล้ว ก็จะเกิดการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามไปด้วยในที่สุด

๗. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

ผู้ขอรับการประเมินเห็นว่า เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าหากมีแนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนชั้นรูปแบบเดิม : ศึกษารณิการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม จะเกิดผลดีทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพด้วยคุณภาพต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย และประชาชน จึงเสนอให้มีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ ดังนี้

(๑) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นด้วยกับแนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนชั้นรุปแบบเดิมด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม และมีข้อเสนอไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการ

(๒) หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมนำแนวทางหรือข้อเสนอจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ และแจ้งผลการพิจารณาให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบ

(๓) มีการปฏิบัติตามแนวทางหรือข้อเสนอจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอย่างน้อยร้อยละ ๕๐ ของจำนวนแนวทางหรือข้อเสนอ

(๔) จำนวนเรื่องร้องเรียนที่มีการกล่าวอ้างว่ามีการละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรมมีจำนวนลดน้อยลงมากกว่าร้อยละ ๑๐ ของจำนวนเรื่องร้องเรียนลักษณะเดียวกันของปีปฏิทินก่อนหน้า

(๕) จำนวนรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ปรากฏว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนลดน้อยลงมากกว่าร้อยละ ๑๐ ของจำนวนรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของปีปฏิทินก่อนหน้า

๙. เงื่อนไขความสำเร็จและอื่น ๆ

ผู้ขอรับการประเมินเห็นว่า แนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนชั้นรุปแบบเดิม : ศึกษากรณีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ นอกจากนี้จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม จนกระทั่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาและเห็นชอบให้ใช้หน้าที่และอำนาจในการเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการต่อไปแล้วนั้น ยังมีเงื่อนไขอื่น ๆ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ ดังนี้

(๑) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมทั้งระบบ

(๒) หน่วยงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ กับ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และให้การยอมรับในกระบวนการตรวจสอบและมีข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(๓) การติดตามผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอย่างสม่ำเสมอและมีระบบที่ชัดเจน

ลงชื่อ

ผู้ขอรับการประเมิน

(นาย Kunath Kumanluk)

นักวิชาการสิทธิมนุษยชนชำนาญการพิเศษ

วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๒